

4. Організація і підготовка мандрівки – це комплекс паралельних і послідовних заходів, систематичне виконання яких забезпечує досягнення поставленої мети, вирішення освітніх, виховних та спортивних завдань при максимально можливому оздоровчому ефекті і повній безпеці учасників подорожі [4].

5. Підготовка до мандрівки передбачає виділення таких етапів, як визначення та розподіл обов'язків, вибір і затвердження маршруту, матеріально-технічне забезпечення, загальна і спеціальна підготовка. Рух групи на маршруті включає в себе: техніку і тактику пересування, орієнтування, організацію привалів та нічлігів, розкладання вогнищ та наметів, організацію харчування, охорону природи, краєзнавчу та суспільно корисну роботу. А основи безпеки містять: медичний огляд, профілактику захворювань і травматизму, особисту гігієну та долікарську допомогу.

1. Ващенко Г. Виховання любові до Батьківщини. – Лондон, 1954 – 54 с.
2. Коцан І.Я. Шкільний туризм. Навчально-методичний посібник. – К.: Муар, 1998 - 206 с
3. Костиця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. – К.: 1995. – 222 с.
4. Луцький Я.В. Туризм для всіх – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 140 с.

In the article the operational analysis in areas is given: Ivano-Frankovsk, Lvov, Ternopol for 1999-2002 and recommendations for improvement of activity country tourystic s studing among.

Тарас Маланюк

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ І КРАЄЗНАВСТВА СЕРЕД ШКОЛЯРІВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність. Туристсько-краєзнавча діяльність – найбільш масова форма активного відпочинку й оздоровлення учнів, а також один із найдієвіших засобів виховання школярів. Під час подорожі учні знайомляться з природою та історією свого рідного краю, пам'ятками культури, виконують суспільно-корисну роботу.

Туристичні походи та екскурсії мають велике пізнавальне значення, бо розширюють світогляд учасників, дають змогу краще ознайомитись з економікою, звичаями, побутом населення. Знання, набуті юними туристами у поході та під час екскурсій, цінні тим, що їх вони черпають безпосередньо з життя. Однією з форм вивчення території свого краю є краєзнавча робота. Щоб зібрати якомога більше відомостей під час подорожей, треба, по-перше, мати певні знання з геології, історії, ботаніки, зоології та інших дисциплін; по-друге, потрібні навички в спостереженні за природою, вміння фотографувати, робити замальовки об'єктів, нотатки про зустрічі з цікавими людьми, тобто мати навички краєзнавчої роботи.

Метою нашого дослідження є вивчення стану розвитку туризму і краєзнавства серед школярів області, пізнання ними рідного краю, фізичного загартування та духовного збагачення.

Результати дослідження. В закладах освіти області проводиться певна робота по розвитку туризму і краєзнавства та їх використанню з метою національно-патріотичного виховання учнівської молоді.

Про це свідчать наведені дані у таблиці 1 та зростаючий інтерес дітей до занять туризмом, пізнання рідного краю.

Поштовх до поживлення туристично-краєзнавчої роботи серед учнівської молоді дали прийняті в останні роки законодавчі, урядові та відомчі правові і нормативні документи, які регламентують дану сферу діяльності, а також оголошення облдержадміністрацією та обласною Радою 2003 року – роком туризму в області.

Головною ланкою туристично-краєзнавчої роботи є організація її активних форм спортивних подорожей, екскурсій з метою пізнання рідного краю, фізичного загартування та духовного збагачення школярів.

У області склалася певна система її проведення, зокрема, щорічно відбуваються обласні зльоти – змагання юних туристів-краєзнавців, юних геологів, турнірів з техніки пішохідного туризму, спортивного орієнтування, пам'яті ветеранів туризму, чемпіонат області з техніки лижного туризму, масове сходження школярів на вершини гір – Говерли та Хом'як, обласна краєзнавча конференція “До берегів відродження”, обласний оздоровчо-краєзнавчий табір.

Є певні здобутки юних туристів і краєзнавців на всеукраїнських змаганнях та конкурсах. У 2002 році гуртківці облдержцентру туризму і краєзнавства учнівської молоді стали переможцями зі спортивного орієнтування серед вихованців позашкільних закладів. На III Всеукраїнському зльоті юних туристів-краєзнавців були призерами гуртківці Калуської філії Облдержцентру.

Бронзовими призерами чемпіонату України серед дорослих з техніки лижного туризму в 2003 році стали гуртківці облдержцентру туризму і краєзнавства учнівської молоді з м.Яремче, срібним призером в заочній першості України на крашу туристсько-краєзнавчу подорож серед учнівської та студентської молоді стала команда Коломийської станції юних туристів.

У 2002 році в області працювало 352 профілюючих туристсько-краєзнавчих гуртки, де навчалось понад 7,6 тис. дітей.

З них 14 – туристично-спортивних, 203 – краєзнавчі, де відповідно займалися 3,1 та 4,5 тис. учнів.

Значно поживавилася за останні роки екскурсійна робота з учнівською молоддю. Якщо в 1999 році в екскурсіях по рідному краю взяли участь 13371 учень, то в 2002 році – 38574 школярі.

Настав час розробки і впровадження комплексних краєзнавчих екскурсій, які б охоплювали всю учнівську та студентську молодь. Це дало б можливість зрівноважити дві крайності у сьогоденній практиці, коли, з одного боку,

переважають тенденції до надмірного захоплення екскурсійними поїздками за межі області в ближнє і дальнє зарубіжжя, в той же час учні не володіють елементарними знаннями про своє село, місто, район, область, не знають часу їх заснування, назв урочищ і вершин, прізвищ видатних земляків – діячів історії, культури, літератури, мистецтва, науки. Інша крайність – коли значна частина дітей взагалі не виїжджає за межі свого населеного пункту.

Насамперед цю проблему необхідно кардинально вирішити Міністерству освіти і науки України, ввівши до навчальних планів, програм краєзнавчі екскурсії по кожному предмету. Для прикладу, сьогодні з історії України, всесвітньої історії, української мови і літератури взагалі не передбачено годин на екскурсії, а з географії є три години і то у п'ятому класі. Та нам, не чекаючи на вказівки міністерства, треба впроваджувати предмети туризм, краєзнавство за рахунок варіативної частини навчальних планів. Шкільне краєзнавство посідає ключове місце в національно-патріотичному вихованні молодого покоління, а участь у Всеукраїнському русі учнівської молоді за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів народу "Моя земля – земля моїх батьків", Всеукраїнська експедиція "Краса і врода України", "Сто чудес України", обласна – "Люби і знай свій рідний край" сприяють вихованню особистої причетності до свого роду, етнічної групи, народу, розумінню життя в усіх його проявах.

Понад 35 тисяч школярів та студентів області беруть активну участь у виконанні завдань руху та експедицій.

Найголовнішим завданням пошуково-дослідницької діяльності бачимо написання історії родоводу, рідної школи, села, селища, книги пам'яті полеглих за волю України, створення у кожній середній школі комплексного краєзнавчого музею, кімнати.

Висновки 1. Туристично-краєзнавча робота дає можливість виявити основні інтереси дітей, пробуджуючи їх спостережливість, сприяє розвитку дослідницьких здібностей учнів.

2. До участі в туристично-краєзнавчих заходах залучаються вчителі шкіл, а також спеціалісти туристично-краєзнавчої діяльності позашкільних закладів області.

1. Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні: Указ Президента України від 23.01.2001 №35/2001 // Уряд. Кур'єр. – 2001. – 31 січня.

2. Про основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року: Указ Президента України від 10.08.99 №973/99 // Уряд. кур'єр. – 1999. – 29 вересня.

In article the state and agents of development of tourism and country studing among the schoolboys of range is stated which is based on realization of regional meetings of competitions, tourist campaigns, excursion visits and country studing konferenses of conferences.